

ważne informacje dla Beneficjentów

Wizualizacja PROW 2007-2013

Beneficjenci, realizujący projekty w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, zobowiązani są do stosowania konkretnych działań promocyjno-informacyjnych. I tak, gdy dane przedsięwzięcie współfinansowane jest ze środków PROW 2007-2013 i jego koszt całkowity przekracza 50.000 EURO, beneficjent zobligowany jest do umieszczenia odpowiedniej tablicy informacyjnej, natomiast jeżeli koszt inwestycji przekracza 500.000 EURO – tablicy reklamowej.

W przypadku materiałów promocyjnych należy stosować następujące oznakowanie:

- po lewej stronie logo UE wraz z napisem poniżej flagi: Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

- w środku logo LEADER i logo beneficjenta

- po prawej stronie logo PROW 2007-2013.

Beneficjenci mają również możliwość umieszczenia informacji o współfinansowaniu danego przedsięwzięcia na sprzęcie zakupionym w ramach Programu. I wtedy też należy stosować wytyczne, tak jak w przypadku tablic informacyjnych.

Wszelkie wytyczne wraz z Księgą wizualizacji znaku Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 znaleźć można na stronie <http://prow.slaskie.pl> w zakładce *Promocja PROW*.



Zjazd Silesian Leader Network

W dniach 28-29 października br. na terenie działania LGD „Zielony Wierchołek Śląska” w miejscowości Zawady odbyło się Regionalne spotkanie Lokalnych Grup Działania w ramach sieci „SILESIA LEADER NETWORK”, na którym omawiano m.in. kwestie dotyczące działań promocyjnych oraz aktualizacji Lokalnych Strategii Rozwoju.



Ponadto uczestnicy mieli okazję wysłuchać wykładu Pana Marcina Świerczewskiego - kierownika biura LGD „Zielony Wierchołek Śląska” – poświęconemu tematyce „Metody prezentacji historycznej i promocji lokalnego dziedzictwa historycznego”.

Następnie przedstawiciele Lokalnych Grup Działania spotkali się z Panem Bartoszem Górą - Kierownikiem Referatu Wdrożenia PROW w Katowicach, który poruszał kluczowe kwestie związane z nowelizacją rozporządzenia określającego zasady funkcjonowania lokalnych grup działania. Na zakończenie uczestnicy zwiedzili pobliskie miejscowości - Kłobuck oraz Krzepice.

Warto również dodać, iż w ramach takich spotkań początkiem września przedstawiciele Lokalnych Grup Działania z województwa śląskiego i dolnośląskiego gościli również w Pszczynie. Po wysłuchaniu prezentacji dot. działalności naszego Stowarzyszenia wygłoszonej przez kierownika biura - Aleksandrę Jeleń, uczestnicy mieli okazję zwiedzić nasze okolice, w tym m.in. Park Pszczyński oraz Pokazową Zagrodę Żubrów.

PROWieści

Zachęcamy do lektury miesięcznika „PROWieści” wydawanego przez Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich MRiRW. Prezentuje on najważniejsze i najbardziej aktualne informacje dot. Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, przykłady realizacji wielu ciekawych projektów, a także najnowsze zmiany legislacyjne oraz cenne wskazówki dla beneficjentów realizujących projekty w ramach tego programu. Wersja elektroniczna miesięcznika dostępna jest na stronie: www.minrol.gov.pl w zakładce *PROW 2007-2013*, zaś poniżej przedstawiamy dwie najważniejsze ujęte w nim kwestie.

Wsparcie dla poszkodowanych w powodzi rolników

W 2010r. klęską powodzi dotkniętych zostało ponad 120 tys. gospodarstw rolnych, a szkody oszacowano na ok. 1,5 mld zł. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na podstawie rozporządzenia z dnia 7 września 2010r., podjęło pewne działania wspierające rolników dotkniętych skutkami powodzi poprzez:

- wdrożenie w ramach PROW 2007-2013 działania pn. „Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych”
- zwiększenie poziomu dofinansowania do 80% kosztów kwalifikowanych projektu dla osób, które w bieżącym roku złożyły wniosek o dofinansowanie w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, a które poniosły szkody w związku z powodzią lub osuwiskiem ziemi (w zwierzętach lub uprawach na poziomie 30% produkcji i w majątku trwałym na kwotę 10 tys.)
- możliwość zwolnienia beneficjentów realizujących projekty z wywiązania się z niektórych zobowiązań bądź też przesunięcia terminów realizacji ze względu na działanie tzw. „siły wyższej”.

Źródło: PROWieści – wrzesień 2010

Szansa dla młodych rolników

Nowe rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 lipca 2010r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Ułatwienie startu młodym rolnikom” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, wprowadziło następujące zmiany:

- zwiększono kwotę jednorazowej premii z 50 tys. zł do 75 tys. zł;
- obniżono z 25 do 15 % wysokość pomocy podlegającej zwrotowi za nieterminowe dostarczenie dokumentów;
- umożliwiono przyznanie pomocy osobom, które posiadają gospodarstwo o powierzchni użytków rolnych nie mniejsze niż średnia krajowa powierzchnia gruntów rolnych (dotyczy województw, w których średnia powierzchnia gruntów rolnych jest wyższa od średniej krajowej)
- w przypadku osób, które otrzymały gospodarstwo rolne w spadku i w ciągu 12 miesięcy od otwarcia spadku przekazały gospodarstwo w dzierżawę, za dzień rozpoczęcia prowadzenia działalności rolniczej uznany zostanie dzień rozwiązania lub wygaśnięcia umowy dzierżawy.

Źródło: PROWieści – wrzesień 2010



Zadanie realizowane przez LGD Ziemia Pszczyńska w ramach działania 4.31 Funkcjonowanie LGD, nabywanie i PROW 2007-2013 dofinansowany z krajowych środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach PROW 2007-2013. Europejski Fundusz Rolny na rzecz Obszarów Wiejskich .Europa inwestująca w obszary wiejskie.

Wydawca: Stowarzyszenie LGD „Ziemia Pszczyńska”
Opracowanie tekstów: Katarzyna Hasik
Zdjęcia: Biuro LGD „Ziemia Pszczyńska”,
Okładka publikacji „Perły Ziemi Pszczyńskiej”
opracowanie graficzne: Ania Góra - Wojtyła, zdjęcia: Marcelina Wróbel

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska”
43-200 Pszczyna, ul. 3 Maja 11
Tel./fax 032 210 02 12
www.lgzdiemiapszczyńska.pl
biuro@lgzdiemiapszczyńska.pl
NIP 638 175 30 23 REGON 241051284



Stowarzyszenie LGD „Ziemia Pszczyńska”

Biuletyn Informacyjny

Nowy zarząd



z dołu od lewej: A. Zachraj, R. Dyrda, S. Pająk - Figula, B. Lampart
u góry od lewej: A. Nelec, M. Pudelko, P. Repeta

9 grudnia 2010r. Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” wybrało nowy Zarząd w składzie:

- Sylwia Pająk-Figula – Prezes
- Renata Dyrda – Wiceprezes
- Bernadeta Lampart – Skarbnik
- Michał Pudelko – Sekretarz
- Aleksandra Zachraj, Andrzej Nelec, Paweł Repeta – członkowie Zarządu.

9 grudnia 2010r. wybrana została także nowa Rada Stowarzyszenia o następującym składzie:

Grzegorz Mola- Przewodniczący Rady
Dorota Zywert – pierwsza Wiceprzewodnicząca Rady
Eugeniusz Lubański – drugi Wiceprzewodniczący Rady
Gabriela Placha - członek Rady
Marian Waliczek - członek Rady
Sławomir Staszak - członek Rady
Łukasz Majorowski - członek Rady

Waldemar Szendera - członek Rady
Magdalena Przybyła - członek Rady
Mariusz Owczarek - członek Rady
Katarzyna Hasik - członek Rady
Łucja Krutak - członek Rady
Roman Szromczyk - członek Rady

W biurze Stowarzyszenia zostali zatrudnieni nowi pracownicy - od września Pani Anna Harazin, zaś od listopada Pani Monika Berzowska.



w tym numerze:

Wywiad z nowym Prezesem LGD...	2
Podsumowanie konkursów.....	2
Debata o wolontariacie.....	3
Kreator.....	3
Wyjazd do Pszczewa.....	3
PROWieści.....	4

Perły ziemi pszczyńskiej

W czerwcu zakończono pierwszy etap Projektu Kulturalnego „Perły ziemi pszczyńskiej”, polegający na promowaniu osób z terenów wiejskich powiatu pszczyńskiego, które zasługują na szczególne wyróżnienie ze względu na oryginalne zainteresowania, działalność, bądź nietypowe zbiory. Spośród wszystkich zgłoszeń wyłoniono pięćdziesiąt „Perł”, wśród których znaleźli się m.in.: artyści, rzeźbiarze ludowi, graficy, muzycy, autorzy książek, założyciele muzeów i stowarzyszeń, kolekcjonerzy strojów regionalnych i starych aut, a nawet hodowca sumów afrykańskich.

Kolejnym krokiem będzie wydanie publikacji, opisującej sylwetki tych osób. Promocja książki odbędzie się w dniu 27.12.2010r. a jej bezpłatny egzemplarz będzie do nabycia po 27 grudnia w biurze Stowarzyszenia.



Beata Cyganek
Perły
ziemi pszczyńskiej

Opracowanie graficzne okładki; zdjęcia: Marcelina Wróbel, grafika: Anna Góra - Wojtyła

Propozycja współpracy z Francją



Nasze Stowarzyszenie otrzymało propozycję podjęcia współpracy w ramach działania 4.2.1. Przedmiotem przedsięwzięcia realizowanego wspólnie przez trzech partnerów z Francji, Finlandii i Polski byłby rozwój turystyki i ochrona lasów. W ramach projektu, trwającego od maja 2011r. do sierpnia 2012r., zaplanowano m.in. przeprowadzenie targów oraz otwarcie centrum ekologicznego w Finlandii, a także organizację festiwalu we Francji. Realizacja projektu przyczyniłaby się do wsparcia sektora turystyki, stworzenia sieci partnerów wśród przedsiębiorców, studentów czy twórców rękodzieła, a także zwiększenia świadomości ekologicznej wśród społeczeństwa. Czekamy na dalszy rozwój wydarzeń...

PODZIĘKOWANIE

Szanowni Państwo,

w imieniu odchodzącego Zarządu pragnę podziękować za współpracę i zaufanie, jakim obdarzyliście nas w minionej kadencji 2008-2010.

Jako członkowie Zarządu mieliśmy okazję wziąć udział w projekcie, który okazał się dla nas interesującym wyzwaniem i ważnym doświadczeniem. Razem tworzyliśmy biuro stowarzyszenia, organizowaliśmy szkolenia i przeprowadzaliśmy konkursy, a także realizowaliśmy wielorakie działania wpisujące się w Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2009-2015 oraz rozwijałyśmy współpracę z innymi organizacjami i stowarzyszeniami.

Cieszymy się, że mogliśmy uczestniczyć w przedsięwzięciu służącemu rozwojowi całego powiatu pszczyńskiego. Wiele się nauczyliśmy, a także poznaliśmy ciekawych i życzliwych ludzi. Rozwój Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Pszczyńska” i jej stabilna sytuacja nie byłaby możliwe bez zaangażowania i wsparcia wielu przyjaznych nam osób, między innymi naszych członków, pracowników biura, przedstawicieli urzędów i lokalnych władz.

Jeszcze raz dziękując za pomoc i wsparcie, pragnę również złożyć gratulacje nowo wybranemu Zarządowi. Wszystkim jego członkom życzę wytrwałości i cierpliwości w dążeniu do wyznaczonych celów.

Aleksandra Zachraj

Wywiad z nowym Prezesem

Perspektywa rozwoju Stowarzyszenia w oczach nowego Prezesa Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” - Sylwii Pająk-Figula.

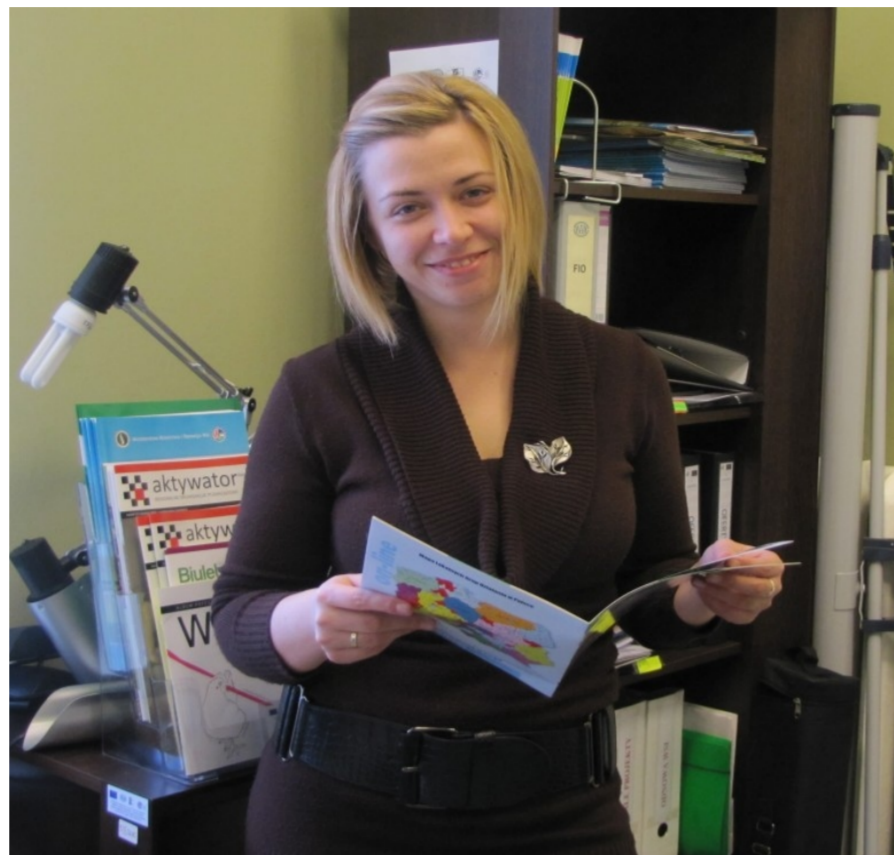
Jaką ma Pani – jako nowy Prezes – wizję rozwoju Stowarzyszenia?

Dla mnie rozwój Stowarzyszenia oznacza nowe pomysły i projekty realizowane z wykorzystaniem zarówno środków unijnych jak i pozostałych zewnętrznych źródeł dofinansowania. Mam nadzieję, że wspólnie uda nam się pozyskać środki m.in. z Europejskiego Funduszu Społecznego. Jednocześnie - jako nowy Prezes Stowarzyszenia - chciałabym kontynuować to, co już zostało wypracowane przez poprzedni Zarząd, który włożył niezwykle dużo wysiłku przy samym powstaniu Stowarzyszenia. Udało się zbudować bardzo dobry zespół projektowy, zrealizowano wiele ciekawych projektów, które na pewno będą kontynuowane.

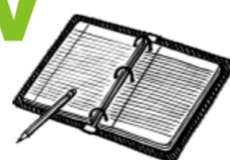
Co uważa Pani za największe wyzwanie?

Celem naszego Stowarzyszenia powinna być przede wszystkim integracja społeczności. Będę zachęcała nowy Zarząd do realizacji projektów mających na celu większą integrację społeczności lokalnej, a także organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu pszczyńskiego. Nowym doświadczeniem dla naszego Stowarzyszenia może okazać się również realizacja międzynarodowych projektów współpracy, przy zaangażowaniu szkół oraz lokalnych organizacji młodzieżowych.

Dziękujemy bardzo za tą wypowiedź i życzymy sukcesów nowemu Zarządowi!



Jaki był rok 2010 - wyniki konkursów



W mijającym roku 2010 **Stowarzyszenie LGD Ziemia Pszczyńska** przeprowadziła nabór wniosków w ramach czterech konkursów. Były to konkursy w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich Osi 4 LEADER w ramach działania Małe Projekty – zrealizowany w II kwartale br., Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, Odnowa i Rozwój Wsi – zrealizowane w III kwartale oraz Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej w ramach którego nie wpłynęły niestety żadne wnioski.

W pierwszych trzech konkursach Rada LGD oceniła złożone wnioski oraz stworzyła listę rankingową, rekomendując jednocześnie wybrane wnioski do dofinansowania. Obecnie wnioskodawcy czekają na ocenę merytoryczną Urzędu Marszałkowskiego, z którym przyjdzie podpisać stosowną umowę, i który będzie w dalszej części nadzorował wykonanie projektu.

W ramach Konkursu Odnowa i Rozwój Wsi przyjęto 8 wniosków. Gminy będą m.in. budować w sołectwach tzw. Serca Wsi, modernizować budynki ośrodków kultury, planowana jest budowa skate-parku oraz wiele innych zadań.

Lista rankingowa konkursu Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw obejmuje modernizację salonu kosmetycznego, remont pomieszczeń na potrzeby restauracji, zakup minikoparki oraz wykonanie niezbędnej w celu uruchomienia instalacji CO wraz z kotłownią. Z Agencji i Restrukturyzacji Rolnictwa beneficjenci otrzymują informacje wzywające do pierwszych uzupełnień braków lub udzielenia stosownych wyjaśnień.

W Małych Projektach wielu beneficjentów chce wykorzystując fundusze unijne aby organizować różne imprezy środowiskowe takie jak: Biesiada Kultury Śląskiej, Wystawa Rękodzieła, Promocja Stroju Pszczyńskiego, Warsztaty śpiewacze, konkurs jazdy konnej itp. W ramach tego działania beneficjenci otrzymują już z Urzędu Marszałkowskiego wytyczne do uzupełnienia wniosków, co z pewnością będzie ułatwiało dalszą realizację pomysłu. W sumie w bieżącym roku Rada Programowa Stowarzyszenia rekomendowała do dofinansowania wnioski na łączną kwotę **3 435 740,62zł**

projekt KREATOR

Czyli Kreatywnie Razem Eksponujemy Ambitnie Tworzone Oryginalne Rękodzieła.

Celem tego projektu jest odszukanie i pokazanie ogromnego potencjału drzemącego w twórczości lokalnej. LGD Ziemia Pszczyńska rozpoczęła realizację projektu współ-pracy razem z sąsiednimi LGD województwa śląskiego Morawskie Wrota oraz LYSKOR. Wspólnie staramy się szukać i eksponować lokalną twórczość aby przede wszystkim poznać niezwykle pasje oraz hobby naszych mieszkańców oraz pomóc im w dalszym rozwoju, przy zachowaniu ich unikatowości.

Każda LGD realizująca projekt KREATOR dokonała rekrutacji ankietowanych, którzy na terenie objętym Lokalną Strategią Rozwoju za pomocą specjalnie skonstruowanych ankiet rozpoczęli zdobywanie wiedzy o swoich rękodzielnikach. W tym celu odbyło się nawet specjalnie do tego przygotowane szkolenie 9 listopada 2010 r. w Jastrzębiu – Zdroju. Po nim ankietery wyruszyli w teren by zdobywać bezcenną wiedzę.

Czym jest oryginalne dzieło? Można je rozumieć bardzo szeroko. Mogą to być zarówno wyroby o charakterze tradycyjnym jak i artystycznym. Na ziemi pszczyńskiej bardzo popularne jest stosowanie haftu krzyżkowego, szydełkowanie, rzeźba, malowanie akwarelą lub farbą olejną, witraż, wykonywanie różnego rodzaju obiektów z papieru czy nawet dzieła kulinarne. Nowością, która zyskuje coraz większą popularność wśród naszych mieszkańców jest decoupage, patchwork czy arty-styczna fotografia. W czym możemy pomóc naszym lokalnym artystom? O wielu wspaniałych wytwórcach nawet nie mamy pojęcia. Nierzadko mieszkają oni za ścianą lub po drugiej stronie naszej ulicy. Jako stowarzyszenie chcemy przede wszystkim ich poznać oraz umożliwić im szerszą wymianę doświadczeń poprzez chociażby wspólne spotkania, pikniki czy warsztaty. Chcemy również wypromować lokalny produkt bądź akcent charakterystyczny dla terenu LGD.

Jedną z możliwości spotkań lokalnych twórców jest wystawa rękodzieła, która na przykład co roku jest organizowana w Jankowicach przez miejscową bibliotekę oraz radę sołecką i OSP. Rękodzielniczy różnorodności profesji przez kilka dni w roku wystawiają swoje prace. Niektórzy dbają nawet o to, aby ich dzieła się nie powtórzyły. Impreza cieszy się ogromnym zainteresowaniem nie tylko samych twórców, lecz przede wszystkim samych mieszkańców, którzy niejednokrotnie z wielką ochotą kupują niepowtarzalne dzieła. A sami artyści w sposób bardzo luźny i przyjacielski wymieniają się opiniami, doświadczeniem czy przeróżnymi wzorami. Większość traktuje swoją pracę artystyczną jako hobby i pasję, która daje im możliwość oderwania się od trudów życia codziennego i przełania swoich pasji w sposób niekonwencjonalny i niezwykle twórczy.

Potrzeba eksponowania kreatywności naszych mieszkańców jest ogromna. Realizacja tego projektu ma to ułatwić i przede wszystkim umożliwić. W tym roku nastawiliśmy się na pierwszy etap – zdobycie wiedzy i kontaktów umożliwiających stworzenie bazy lokalnych twórców. Ankiety zostały opracowane a na ich podstawie stworzono raport, z którego wynika, że wśród ankietowanych ponad 80% stanowią kobiety, w 50% są to osoby w wieku 40-60 lat, które sporadycznie sprzedają wytwarzane przez siebie produkty głównie lokalnie, wśród znajomych lub podczas lokalnych imprez np. kiermasze, jarmarki. Ponadto, 85% badanych jest chętnych do podjęcia współpracy z Lokalną Grupą Działania „Ziemia Pszczyńska”. Po przeprowadzeniu badania i na podstawie otrzymanych wyników ustalono, że kolejnym etapem projektu KREATOR będzie rozwój rękodzielnictwa, tak, aby działalność ta mogła stać się źródłem dochodu dla zainteresowanych tym tematem mieszkańców wsi. Działania podejmowane na dalszym etapie współpracy powinny zatem obejmować czynności służące rozwojowi przedsiębiorczości przy równoczesnym wsparciu promocyjno-marketingowym ze strony LGD.

Debatę o wolontariacie

Pszczyńskie Centrum Organizacji Pozarządowych, które zostało zainicjowane przez naszą LGD Ziemia Pszczyńska zaprosiło młodzież i organizacje pozarządowe z terenu woj. śląskiego do Pszczyzny na ciekawą debatę, która odbyła się 28 września 2010 r. w Starostwie Powiatowym. Debatę poświęcono była tematyce: **Wolontariat - doświadczenia zawodowe, autentyczna potrzeba pomagania, czy...?**



Debatę otworzyli przedstawiciele zarządu LGD Michał Pudek oraz kierownik biura Aleksandra Jeleń.

W ramach debaty można było zapoznać się z doświadczeniami zarówno wolontariuszy jak i organizacji współpracujących z wolontariuszami. W tym celu do Pszczyzny przyjechali przedstawiciele Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego Teatru Grodzkiego, którzy prowadzą Centrum Wolontariatu. Wszyscy debatowali na temat funkcji, jaką spełnia dzisiaj wolontariat wśród młodzieży oraz w organizacjach pozarządowych i w jakim kierunku ewoluuje sposób rozumienia wolontariatu.

Najciekawsza w takich spotkaniach jest zawsze dyskusja zainicjowana przez prelegentów, do której bardzo aktywnie włączyła się młodzież pszczyńskich szkół ponadgimnazjalnych. Okazało się bardzo szybko, iż wielu młodych ludzi od wielu lat jest wolontariuszami, często nie zdając sobie z tego sprawy. Kolejnym wnioskiem pokonferencyjnym, który wyłonił się z treści dyskusji jest obopólna korzyść wynikająca z wolontariatu. Pomoc okazana osobie, czy instytucji jest nieoceniona, natomiast doświadczenie dla wolontariusza może bardzo mocno procentować w dalszej karierze zawodowej każdego człowieka, który chce poświęcić swoją energię i czas dla jakiejś idei. Niezwykle cenne były również wypowiedzi osób kierujących organizacjami społecznymi, którzy czekają na wolontariuszy i bardzo często, i mocno korzystają z tego typu pomocy. Jednak nic nie może się równać z ogromną satysfakcją osiąganą przez obie strony – wspomaganie i wspomagające.

Wyjazd do Pszczewa



W dniach 15-16 października br., odbyło się już drugie w tym roku szkolenie wyjazdowe organizowane przez Lokalną Grupę Działania „Ziemia Pszczyńska”, tym razem do Pszczewa, (województwo lubuskie). Szkolenie poprowadził Pan Waldemar Szendera - dr nauk przyrodniczych, a tematem przewodnim było tworzenie obszarów chronionych oraz określanie priorytetów rozwoju regionu objętego LSR-em.

W pierwszym dniu uczestnicy odwiedzili Ośrodek Edukacji Przyrodniczej, a także zapoznali się z działalnością Lokalnej Grupy Działania „Działaj z Nam!” - jednej z prężnie działających na terenie naszego kraju. Następnie odbyły się warsztaty, podczas których uczestnicy starali się określić priorytety rozwoju naszego regionu.

Podczas drugiego dnia wyjazdu czterdziestoosobowa grupa mieszkańców powiatu pszczyńskiego miała możliwość podziwiania urokliwych widoków wzdłuż Jeziora Chtop w Pszczewskim Parku Krajobrazowym, a także odwiedzenia wielu ciekawych miejsc, takich jak: Międzyrzecki Rejon Umocniony czy Muzeum Pszczelarstwa. Poza wiedzą zdobytą podczas warsztatów oraz możliwością odwiedzenia wielu interesujących miejsc, szkolenie to pozwoliło również - a może przede wszystkim - na zintegrowanie mieszkańców powiatu pszczyńskiego oraz na wymianę cennych doświadczeń.